

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Смеречинської Оксани Всеволодівни

«ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ ГРАНИЧНОСТІ ДІЇ В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство
(Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2019. – 209 с.)

Позаяк різні мови володіють різною граматичною структурою, виявлення їхніх спільних та відмінних рис є важливим сегментом досліджень порівняльно-історичного та типологічного мовознавства. Подана до захисту дисертаційна робота фіксує важливість контрастивного дослідження функціонально-семантичного поля граничності дії у німецькій та українській мовах.

Науково обґрунтований підхід до здійснення дослідження умотивовано доводить, що тема є **актуальною** і важливою для сучасної лінгвістики. Вона полягає у необхідності контрастивного дослідження функціонально-семантичного поля граничності дії, що складається з низки інших мікрополів, у німецькій та українській мовах для виявлення спільних та відмінних рис з огляду на те, що ці дві мови мають різну граматичну структуру.

Дисертантка сповна досягає **мети дослідження**, яка полягає у зіставленні та аналізі різнорівневих засобів вираження семантики граничності дії, а саме досягнення межі дії, у німецькій та українській мовах. **Об'єктом** дослідження виступають різнорівневі засоби вираження граничності дії у німецькій та українській мовах та їхня взаємодія. **Предметом** дослідження слугує семантика граничності дії, зокрема семантика початковості, обмеженої тривалості, завершеності, одноразовості та результативності дії. **Матеріалом дослідження** слугували твори художньої літератури з їхніми перекладами українською та німецькою мовами відповідно із загальним обсягом 1439 сторінок, завдяки чому виокремлено 8498 прикладів (в українській мові розглядалися тільки приклади з дієсловами доконаного виду), а також словники: Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980),

Загальна канцелярія
Львівський національний університет
ім. Івана Франка
Вхідний № 893
30.09.2019

Великий тлумачний словник СУМ (2009), Wahrig Universalwörterbuch. Rechtschreibung (2002), DUDEN Universalwörterbuch (2004), Österreichisches 25 Wörterbuch (2009), dudens online та DUDEN Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik (2002). Для дослідження використовувалися також емпіричні дані, отримані з роботи А. Камбера "Funktionsverbgefüge – empirisch. Eine korpusbasierte Untersuchung zu den nominalen Prädikaten des Deutschen" (2008).

Детальний аналіз дисертації Смерчинської О. В. «Функціонально-семантичне поле граничності дії в німецькій та українській мовах» дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, рекомендацій, достовірності, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки роботи.

Дисертантка використовує сучасну методику дослідження, до якої належать методи індукції, дедукції, аналізу та синтезу, прийом суцільної вибірки, описовий метод, дистрибутивний метод, метод польового моделювання та ін. В основу роботи покладена теорія Олександра Бондарка про функціонально-семантичні поля.

Важливої ваги дисертації надає те, що в ній **уперше** виокремлені ядра, приадресні зони та периферії функціонально-семантичних мікрополів, що виражають семантику граничності дії в німецькій та українській мовах. Новизна дисертаційного дослідження полягає у зіставленні досліджених мікрополів із виділенням спільних та відмінних рис в цих обох мовах.

Теоретичне значення дисертації пов'язане з визначенням та аналізом функцій різнорівневих засобів вираження семантики граничності дії в німецькій та українській мовах, а також у порівнянні досліджених функціонально-семантичних полів (ФСП) граничності дії у мовах, що зіставляються. Отримані результати дослідження є внеском у розвиток контрастивних досліджень у галузі аспектології. Результати проведеного дослідження можуть використовуватися для підготовки та читання курсів та спецкурсів із контрастивної лінгвістики та теорії і практики перекладу, що засвідчує її **практичне значення**.

У рецензованому дисертаційному дослідженні повно і ґрунтовно розкрито зміст розділів відповідно до теми і сформульовано висновки, які логічно випливають зі змісту проведеної розвідки. Це засвідчує, що авторці вдалося реалізувати мету і вирішити всі поставлені перед нею завдання. Вище сказане зумовлене використанням широкого комплексу валідних методів дослідження та здійсненим ґрунтовним експериментом на основі солідної вибірки. Структура дисертації відповідає темі та меті дослідження. Дисертація складається з анотацій двома мовами, списку опублікованих праць автора, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів: Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження; Розділ 2. Функціонально-семантичні засоби вираження початковості, обмеженої тривалості та завершеності дії в німецькій та українській мовах; Розділ 3. Функціонально-семантичні засоби вираження одноразовості та результативності дії в німецькій та українській мовах, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 330 сторінок, основного тексту – 209 сторінок. Список використаних джерел охоплює 264 позиції, з них спеціальної літератури – 246 позицій.

Авторка дисертації особливо сумлінно підходить до систематизації ілюстративного матеріалу, проявляє ретельність при його впорядкуванні в 54 таблиці та 12 рисунків, що засвідчує якісне унаочнення дослідження.

Привертає увагу високий рівень апробації дисертації та 28 наукових публікацій, в яких висвітлені результати дослідження: дев'ять з них – у фахових виданнях, чотирьох виданнях, що входять до наукометричних баз даних, 15 – матеріали та тези конференцій. Обсяг друківаних робіт та їхня кількість відповідають вимогам МОН України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук.

Рецензована робота засвідчує сумлінне і відповідальне ставлення дисертантки до дослідження.

Це дозволяє кваліфікувати її роботу як таку, що вирізняється високим ступенем самостійності та переконливістю поданих висновків.

Незважаючи на високу оцінку дослідження, вважаємо за необхідне звернути увагу на деякі дискусійні моменти та неточності:

1. У роботі зазначається, що матеріалом дослідження слугують твори художньої літератури Ф.Кафки "Amerika", Б. Шлінка "Der Vorleser" Л. Дереша "Поклоніння ящірці" та їхні переклади. Особливою прерогативою обраного матеріалу є те, що для унаочнення наукової розвідки до уваги беруться твори різних епох. Гадаємо, що робота виграла б, якщо би при дослідженні віддалених у часі художніх творів був здійснений короткий порівняльний аналіз їхнього ілюстративного матеріалу.
2. Незважаючи на те, що дослідження відзначається продуманою структурою, обміркованими визначеннями, все ж у ньому зустрічаються окремі неточності висловлювань. Наприклад, на с.72 зазначається, що «на основі проведеного аналізу в німецькій мові виявлено 86 СДІС із значенням початковості дії, що утворені за допомогою 5 "функціональних" дієслів *kommen, geraten, sich setzen, nehmen, ausbrechen* та віддієслівних іменників переважно в функції прямих або прийменникових додатків». Не цілком зрозумілим є те, яким шляхом здійснювався цей пошук 86-ти СДІС? На основі лексикографічних джерел? Також на цій же сторінці дисертантка зазначає, що у проаналізованих творах художньої літератури зафіксовано 10 прикладів з такими СДІС. Можна було б конкретизувати, у якій пропорції вони розподіляються між авторами.
3. У роботі надibuємо поодинокі нечіткі формулювання. Наприклад, на с.43 у підрозділі 1.2.3. «Класифікація З. Вендлера» варто було б уточнити «Класифікація дієслів З. Вендлера», «Класифікація предикатів З. Вендлера», чи «Класифікація граничності». Бо на с.26 авторка наголошує, що в межах дослідження використовується класифікація предикатів З. Вендлера. У дослідженні трапляються окремі стилістичні огріхи, описки, росіізми: «*von Zeit zur Zeit*» (с. 45) (правильно „*von Zeit zu Zeit*“), «в якості джерела» (с.70) (правильно «джерелом слугує»), «по аналогії до...» (правильно «за аналогією з...») с.33.

Вказані зауваження стосуються тільки окремих положень, не впливають на науково-практичну цінність дисертації і не знижують її оцінку. Все вище викладене засвідчує, що дисертація є самостійним і завершеним дослідженням, а його результати та висновки є науково обґрунтовані. Зміст автореферату є ідентичним до змісту дисертації. Автореферат достатньою мірою висвітлює основні наукові і практичні положення дисертаційної роботи.

Враховуючи зміст дисертації та отримані дисертанткою результати, вважаємо, що подана до захисту робота «Функціонально-семантичне поле граничності дії в німецькій та українській мовах», є структурованим, логічним і завершеним дослідженням із систематизованим викладом оригінальних спостережень авторки, підсумованим власними висновками, відзначається належним методологічним рівнем фахового аналізу матеріалу і відповідає п. 9.10 Положення про «Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Кабінетом Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а її авторка, Смеречинська Оксана Всеволодівна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство.

Офіційний опонент

кандидат філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри іноземних мов і перекладу

Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

М.Р. Ткачівська

